

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Осипчук А. В.
асистент кафедри юстиції
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук

ГАРАНТІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Адвокатура є ключовим інститутом демократичного суспільства, який забезпечує реалізацію права на справедливий суд, ефективний захист та доступ до правосуддя. Її діяльність нерозривно пов'язана з гарантіями прав людини, визначених у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року [1]. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у своїй практиці неодноразово підкреслював, що незалежність адвоката, захист його професійної діяльності та дотримання принципу конфіденційності становлять невід'ємну складову права на справедливий суд, закріпленого у статті 6 Конвенції.

Гарантії адвокатської діяльності мають на меті забезпечити незалежність і неупередженість захисника, який представляє інтереси особи у судових чи адміністративних процесах. ЄСПЛ послідовно наголошує, що держава повинна не лише утримуватися від необґрунтованого втручання у діяльність адвокатів, а й створювати правові та практичні умови для здійснення їхніх професійних обов'язків. У справі «Моріс проти Франції» [2] Велика палата ЄСПЛ зазначила, що адвокати мають особливу роль у функціонуванні правосуддя, і будь-які санкції за висловлювання адвоката під час виконання професійних обов'язків повинні розглядатися з особливою обережністю, оскільки вони можуть впливати на свободу вираження поглядів, гарантовану статтею 10 Конвенції.

Одним із ключових елементів гарантій адвокатської діяльності є принцип конфіденційності спілкування між адвокатом і клієнтом. ЄСПЛ неодноразово підкреслював, що будь-яке втручання державних органів у це спілкування є порушенням статей 6 та 8 Конвенції. Так, у справі «Міхалаке проти Румунії» [3] Суд наголосив, що прослуховування телефонних розмов між адвокатом і клієнтом без належного судового контролю є неприйнятним втручанням у право на повагу до приватного життя та кореспонденції. Аналогічну позицію Суд висловив у справах «Кемпбелл проти Сполученого Королівства» [4] та «С. проти Швейцарії» [5], де зазначалося, що адвокат не може ефективно виконувати свої обов'язки, якщо він не має гарантій, що його спілкування з клієнтом залишається таємним.

Особливе значення у практиці ЄСПЛ має питання захисту адвокатів від переслідувань і тиску з боку державних органів. У справі «Нікулеску проти Румунії» [6] Суд визнав порушення статті 10 Конвенції через покарання адвоката за критику судді, підкресливши, що така критика, висловлена в межах професійної діяльності, є частиною суспільного обговорення питань правосуддя. ЄСПЛ підкреслив, що адвокати мають право на вільне висловлення позиції щодо функціонування судової системи, якщо їхні дії не виходять за межі професійної етики.

Не менш важливою є позиція Суду щодо забезпечення доступу до адвоката на ранніх стадіях кримінального процесу. У справі «Салдуз проти Туреччини» [7] Велика палата сформулювала фундаментальний принцип, згідно з яким право на справедливий суд є ілюзорним, якщо особа не має можливості скористатися допомогою адвоката з моменту затримання.

Гарантії адвокатської діяльності також включають захист професійної та фізичної безпеки адвокатів. ЄСПЛ визнає, що загрози, переслідування чи кримінальне покарання адвокатів за їхню правову позицію є неприйнятними у демократичному суспільстві. У справі «Стефанов проти Болгарії» [8] Суд наголосив, що держава має позитивний обов'язок забезпечити безпеку адвокатів, які здійснюють свою професійну діяльність, навіть якщо загрози надходять від приватних осіб.

Показовими для України є рішення ЄСПЛ у справах «Волохи проти України» [9] та «Романов проти України» [10], у яких Суд звернув увагу на недопустимість втручання державних органів у діяльність адвокатів, зокрема шляхом обшуків в адвокатських офісах без належних гарантій захисту адвокатської таємниці. Такі дії визнаються порушенням права на повагу до приватного життя та права на ефективний засіб юридичного захисту.

Таким чином, практика Європейського суду з прав людини формує комплекс стандартів, що визначають сучасне розуміння гарантій адвокатської діяльності. До них належать незалежність адвокатури, свобода професійної діяльності, захист від тиску і переслідування, дотримання конфіденційності адвокатської таємниці, забезпечення доступу до адвоката на всіх стадіях провадження. Застосування цих стандартів у національній правовій системі є необхідною умовою реального забезпечення верховенства права та права на справедливий суд.

Список використаної літератури

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 23.10.2025).

2. Morice v. France, no. 29369/10, ECHR 2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-154265> (дата звернення: 23.10.2025).
3. Mihalache v. Romania, no. 54012/10, ECHR 2019. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194800> (дата звернення: 23.10.2025).
4. Campbell v. the United Kingdom, no. 13590/88, ECHR 1992. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57758> (дата звернення: 23.10.2025).
5. S. v. Switzerland, no. 12629/87, ECHR 1991. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57686> (дата звернення: 23.10.2025).
6. Niculescu v. Romania, no. 25333/03, ECHR 2011. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103709> (дата звернення: 23.10.2025).
7. Salduz v. Turkey, no. 36391/02, ECHR 2008. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89893> (дата звернення: 23.10.2025).
8. Stefanov v. Bulgaria, no. 49037/99, ECHR 2008. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-84978> (дата звернення: 23.10.2025).
9. Volokhy v. Ukraine, no. 23543/02, ECHR 2006. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72338> (дата звернення: 23.10.2025).
10. Romanov v. Ukraine, no. 55331/18, ECHR 2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210453> (дата звернення: 23.10.2025).

Мозгальов В. Ю.

аспірант кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ АДВОКАТІВ У СФЕРІ ОБІГУ ЦИВІЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Створення адекватних та дієвих умов для діяльності адвокатури та забезпечення дотримання гарантій адвокатської діяльності є одним із важливіших завдань кожної демократичної держави.

Професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, цим Законом та іншими законами, зокрема, крім іншого: адвокату гарантується рівність прав з іншими учасниками провадження, життя, здоров'я, честь і гідність адвоката та членів його сім'ї, їх майно перебуває під охороною держави, а посягання на них тягнуть відповідальність, передбачену законом; адвокату гарантується право на забезпечення безпеки під час участі у кримінальному судочинстві в порядку, встановленому законом [1].

Проте при існуючій системі гарантій адвокатської діяльності, можливості адвокатів у сфері придбання та застосування зброї в нашій державі залишаються недостатньо врегульованими та такими, що потребують реформування. Спроба вирішити вказане питання була реалізована в межах загального питання про прийняття профільно-

Секція 5
ЗАРУБІЖНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ
ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ

Бірюкова А. М.

Конвенція про захист професії адвоката: європейський
стандарт гарантій адвокатської діяльності 533

Гвоздій В. А.

Захист професії адвоката: міжнародні стандарти та досвід
України 535

Вієру В.

Страйк адвокатів у Молдові проти липневих поправок
2025 року 541

Piot M.-P.

Lawyers' professional secrecy 554

Безега Т. М.

Впровадження електронної системи голосування та технологій
штучного інтелекту органами адвокатського самоврядування
в ряді країн світу 556

Кісліцина І. О.

Адвокатська етика та дисциплінарна відповідальність в Італії ... 559

Осинчук А. В.

Гарантії адвокатської діяльності у практиці Європейського
суду з прав людини 563

Мозгальов В. Ю.

Зарубіжний досвід забезпечення та реалізації прав адвокатів
у сфері обігу цивільної зброї 565

Nesterchuk I.

Free Legal Aid in Ukraine and the United States: a Comparative
Analysis 570

Kravchenko O.

General Characteristics of the Code of Conduct for Italian
Lawyers 572

Австісян К. К., Смирнова С. О.

Взаємодія національних органів адвокатського самоврядування
з міжнародними професійними асоціаціями як інструмент
зовнішнього захисту українських адвокатів 574